

Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsiooni rakendamise tegevuskavade elluviimise ja täitmise hindamise ning kodanikuühiskonna ja riigi koostöö arendamise Valitsuskomisjoni istungi protokoll

PROTOKOLL nr 2

Siseministeerium, 12. juuni 2015

DELTA 22.06.2015 nr 1-20/30

Juhatas: Hanno Pevkur

Protokollis: Ursula Pensa

Osalesid: Kaia Sarnet (Siseministeerium), Erik Salumäe (Siseministeerium), Agu Laius (Kodanikuühiskonna Sihtkapital), Maris Jõgeva (EMSL), Mall Hellam (Avatud Eesti Fond), Hille Hinsberg (Praxis), Avo Üprus (Eesti Kirikute Nõukogu), Raido Roop (Rahandusministeerium), Jüri Võigemast (Eesti Linnade Liit), Margus Sarapuu (Riigikantselei), Krista Habakukk (Eesti Külaliikumine Kodukant), Vassili Golikov (MTÜ Sillamäe Lastekaitse Ühing), Artjom Tepljuk (Kultuuriministeerium)

Kutsutud: *Aveli Ainsalu (Siseministeerium), Ursula Pensa (Siseministeerium), Maiu Uus (EMSL), Alari Rammo (EMSL), Lemmi Oro (Rahandusministeerium)*

Päevakord:

- 1. Kodanikuühiskonna arengukava 2011-2014 (KODAR) täitmise aruande eelnõu kinnitamine Vabariigi Valitsusele esitamiseks**
- 2. Vabaihenduste rahastamise korrastamisest ministeeriumite tasandil**
- 3. Ülevaade rahastamise juhendmaterjali rakendamisest KOVIDes**
- 4. Kodanikuühiskonna arengu kavandamisest ja koordineerimisest Siseministeeriumis**
- 5. Väljakutsed SA-le Kodanikuühiskonna Sihtkapital vabaihenduste rahastajana ja kompetentsikeskusena**
- 6. Jooksev info**

- 1. Kodanikuühiskonna arengukava 2011-2014 (KODAR) täitmise aruande eelnõu kinnitamine Vabariigi Valitsusele esitamiseks**

Aveli Ainsalu, Siseministeerium

Kodanikuühiskonna arengukava täitmise aruande eelnõust annab ülevaate Aveli Ainsalu. Eesti kodanikuühiskond on tugevalt arenenud. Meid iseloomustab koostöö, hea seadusandlik keskkond, tugev infrastruktuur ning positiivne meediakajastus, kuid jätkuvat arendamist vajavad organisatsioonide tegutsemisvõime ja finantssuutlikkus.

Hille Hinsbergi palvel täpsustatakse aruandes toodud Riigikantselei eelarverida, mille hulka kuuluvad uus kaasamise käsiraamat ning kaasamise koolitused.

Otsus:

1. Komisjon kinnitab „Kodanikuühiskonna arengukava 2011-2014“ täitmise lõpparuande Vabariigi Valitsusele esitamiseks.

2. Vabaiühenduste rahastamise korrastamisest ministeeriumite tasandil

Maiu Uus, EMSL

Vabaiühenduste rahastamise korrastamise juhendi eesmärgiks on muuta paremaks kodanikuühenduste rahastamise praktikat kõigile osapooltele. Tegemist on soovitusliku juhendmaterjaliga, mille fookus on otsuste ja tegevuste läbipaistvuse suurendamisel panustades sealjuures korruptsioonivastase strateegia elluviimisesse.

Osa ministeeriumitest, sh Siseministeerium, on rahastamise kordasid uuendanud tulenevalt vabaiühenduste rahastamise juhendist. Jätkuvalt nähakse vajadust vabaiühenduste teadlikkuse tõstmiseks. Praktikas toimuvad muutused aeglaselt, sest aega nõuab tasakaalu leidmine avaliku sektori ning ühenduste soovide vahel. Hea on samas, et avalikkus on huvitatud vabakonna ja avaliku sektori koostöö toimimisest. Siinjuures tuleb mõelda, kas komisjoni liikmed on endale selgeks teinud, miks ühendustesse panustatakse. Ühenduste poolt vaadatuna mõjutab kogemust Hasartmängumaksu Nõukogu töö ja riigieelarve III lugemise eel vabakonnale suunatud toetused.

Eesootavateks tegevusteks on „võimelünkade“ üles leidmine ja juhendmaterjalide parandamine. Fookuses on strateegiline partnerlus, pikaajaline koostöö, tegevustoetuste jagamine ja läbipaistvus. Erilise tähelepanu all on Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi rahastused. Suure tõenäosusega peab juhendit uuendama ning kaaluma tegevustoetuse täpsustamist ja baasrahastuse võimaluse lisamist. Samuti tuleb pöörata tähelepanu kohaliku omavalitsuse tasandile, et praktikad ühtiksid kogu avalikus sektoris.

Agu Laius juhib tähelepanu, et rahastamise juhend vajab avalike teenuste delegeerimise bloki täiendamist. Endiselt on KOVidel probleemiks mõistmine, mis on avalike teenuste delegeerimine ja mis on sisuline koostöö.

Baasrahastuse puhul on oluline tuua välja kindlad kriteeriumid, millele vastates oleks kõigil ühendustel rahastusele võrdne ligipääs. Tegemist on tegevustoetuse alla kuuluva meetmega, mis toimib rahvusvahelises süsteemis. Baasrahastuse soovitused on Kultuuriministeeriumile esitatud.

Valdkonna üheks eesmärgiks võiks nimetada ka strateegilist partnerlust. Siseministeerium paistab silma mitmete strateegilise partnerluse kokkulepete sõlmimisega. Enam võiks olla vastavat partnerlust kohalike omavalitsuste tasandil.

EMSL leiab, et rahastuse läbipaistvus ning organisatsioonide kaasamine läbirääkimistesse ministeeriumite poolt vajab täiendavalt kontrolli.

Hille Hinsberg teeb täiendava ettepaneku kutsuda kokku arutelu riigiametnike korraldamiseks, kusjuures üheks osapoolteks on Siseministeerium. Aruteluga panustatakse Avatud valitsemise partnerluse tegevuskava elluviimisesse. Komisjon võtab ettepaneku vastu.

Mall Hellam: Hasartmängumaksu Nõukogu roll ja struktuur oleks vaja üle vaadata ning mõelda, kas kodanikuühendustele jagatav iga-aastane tegevustoetus võiks tulla vaid ministeeriumitest. Kinnitatakse, et Hasartmängumaksu Nõukogu on vajalik institutsioon, kuid probleem on otsuste tegemise protsessis ja läbipaistvuses. Mall Hellam juhib samuti tähelepanu katuserahade poliitilisuse ja läbipaistmatuse teemale.

Tõstatatakse teema Riigikogu poolt kodanikuühenduste rahastamiseks eraldatud toetuste läbipaistvuse osas. Komisjon mõnab, et läbipaistvust ei ole palju, kuid tegemist on Riigikogu otsusega. Seetõttu saab eraldatud toetuste korra muutmise üle otsustada vaid Riigikogu

koosseis. **Komisjon soovib EMSL-il alustada Riigikogu fraktsioonidega arutelu eraldatud toetuste osas.**

Teisipäeval, 16. juunil toimub EMSL-i korraldatud arutelu vabaihenduste rahastamisest ja aasta lõpul leiab aset üritus "Kodanikuühiskonna kärjad", kus on arutluse all vabaihenduste rahastamine ja fookus on strateegilisel partnerlusel. Lisaks on EMSL-il olemas tegevuskava rahastuse elluviimiseks ning Vabariigi Valitsuse ja vabaihenduste esindajate ühiskomisjon toetab EMSL-i väljapakutud lahendusi tegevuste elluviimiseks.

Otsus:

1. Töötada rahastamise korrastamise suunal, eelkõige pikaajalise koostöö soodustamisel ning tegevustoetuse süsteemi arendamisel.
2. Võtta vastu Hille Hinsbergi täiendav ettepanek kutsuda kokku arutelu riigiandmestiku korraldamiseks.

3. Ülevaade rahastamise juhendmaterjali rakendamisest KOVides

Aveli Ainsalu, Siseministerium

01.-17. aprillini viis Siseministeriumi regionaalhalduse osakond läbi e-küsitluse kohaliku omavalitsuse üksustes. Küsitluse eesmärgiks oli selgitada välja teadlikkus 2013. aastal valminud kodanikuühenduste rahastamise juhendmaterjalist ning saada ülevaade juhendi reaalsest kasutuselevõtust ning seda toetavatest ja takistavatest asjaoludest.

Küsitluse tulemusel ilmsel, et kuigi rahastuse korrad on enamikes, kuid mitte kõigis omavalitsustes, siis ka ilma kehtestatud korrata on antud kodanikuühendustele rahastust. Rahastuse korra muutmisel on omavalitsused defineerinud mõisteid, kehtestatud uusi taotlusvorme kui ka loonud nii täiesti uusi kordasid. Üldiselt on juhendmaterjal olnud KOVide rahastuse korrastamisel piisav abimaterjal. Jätkuvalt on nõustamisteenuse ning järelkontrolli vajadus, millele peaks tähelepanu pöörama juba KÜSKi projektitaotluse voorudes. Käesolev rahastamise juhendmaterjal on osale kohalikest omavalitsustest liiga mahukas ning tekkinud on vaid KOV-dele suunatud konkreetsema juhendi vajadus, mis sisaldaks teistmoodi lähenemist ja nõustamist.

Otsus:

1. Ühiskomisjon võtab info teadmiseks.
2. Komisjon soovib rahastajatel järgida kodanikuühenduste rahastamise kordade muutmisel ja väljatöötamisel juhendmaterjali põhimõtteid.
3. Komisjon soovib koguda ja levitada KOV tasandi rahastamise korrastamise edulugusid, näiteks koondada edulood kokku ühtsele veebileheküljele.

4. Kodanikuühiskonna arengu kavandamisest ja koordineerimisest Siseministeriumis

Hanno Pevkur, siseminister

Koalitsioonilepingust tulenevalt viiakse Siseministeriumi regionaalvaldkond üle riigihalduse ministri vastutusvaldkonda, kelle prioriteediks on haldusreform. Sellest tulenevalt jääb kodanikuühiskonna poliitika kujundamine siseministri vastutuse alla, liikudes sealjuures kodakondsus- ja rändepoliitika osakonda. (Setomaa arengu programm ja Peipsiveere programm liiguvad Põllumajandusministeriumi). Tegemist on muudatusega, mis ei mõjuta kodanikuühenduste ja riigi vahelist koostööd, arvestades, et kogu kodanikuühiskonna ja kaasamise alane kompetents jääb täielikult Siseministeriumisse. Rahandusministerium teeb 2016. aastal analüüsi avaliku sektori ülesannete jaotuse osas.

Lisaks on Siseministeriumis Marten Lauri asemel ametis uus kodanikuühiskonna valdkonna nõunik, Ursula Pensa.

5. Väljakutsed SA-le Kodanikuühiskonna Sihtkapital vabaihenduste rahastajana ja kompetentsikeskusena

Agu Laius, Kodanikuühiskonna Sihtkapital

KÜSK näeb enda visioonina, et 2020. aastal on Eestis elujõuline kodanikuühiskond ning KÜSK on 2020. aastal vabaihenduste arengu tõhus toetus-, arendus- ja tugikeskus. KÜSKi eesmärkideks on vabaihenduste võimekus ning tegutsemise tõhusus; kodanikuühiskonna ja vabaihenduste arengu toetamine sihtgrupist lähtuva soodsa tegevuskeskkonna kujundamisele kaasaaitamisega ning arengu- ja tugitegevustega. KÜSKilt toetust saanud ühendused paistavad paremini silma kui toetust mittesaanud ühendused, kuid paraku suudab KÜSK igal aastal toetada suhteliselt väikest arvu ühingutest.

Tallinna Ülikooli Kodanikuühiskonna uurimis- ja arenduskeskuse institutsionaliseerumise uuringust järeldub muuhulgas, et oluline on motiveerida rahvusvahelist koostööd ning võtta kasutusele rahastamise juhend. Ühendustele on vaja väliseid konsultante, kes suudaksid anda organisatsiooni tööle objektiivse tagasiside. Arvestades, et vabaihenduste juhtide arenguprogrammi kandideeris 30 kohale kokku 150 inimest, tajuvad vabaihendused kompetentsete juhtide arendamise vajadust. Suurem probleem on kultuuri- ja spordiseltidega, kellega on seni KÜSKil olnud väiksem kontakt.

KÜSKil seisavad ees väljakutsed limiteeritud ressursside suhtes kui ka väheste uute ideede osas. Samuti on teistes organisatsioonides täheldatud, et käes on teatud seisakuäeg.

Otsus:

1. Kutsuda kokku rahastajate ja kodanikuühenduste vaheline aruteluring, mille eesmärgiks on leida lahendus värskeste ideede puudusele ja vabaihenduste seisakust välja toomisele.
2. Lisada ühiskomisjoni järgmise koosoleku päevakorda sotsiaalne innovatsioon.

6. Jooksev info.

6.1. Maris Jõgeva tõstatab teema tulumaksuseaduse muudatustest ja selle mõjust annetamisele ning vabaihenduste elujõule.

Tulumaksuseaduse muudatuse kohaselt vähendatakse residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust lubatud mahaarvamist kogusummat praeguselt 1920 euroolt 1200 eurole. Samal ajal eemaldatakse üks senine annetamise piirang ehk tulumaksuseaduse §27 lg 3, mis sätestab, et kingitusi ja annetusi ei saa maha arvata rohkem kui 5% maksumaksja sama maksustamisperioodi tulust, millest on tehtud seaduse 6. peatükis ja §-des 23-26 lubatud mahaarvamised.

Rahandusministeeriumi esindaja Lemmi Oro selgitab, et madalapalgaliste kõrge maksukoormuse vähendamiseks võeti ühe meetmena kasutusele tulumaksuseaduse muudatus, mis suurendab riigi võimekust alandada madalapalgaliste maksukoormust ning seeläbi on tegemist ühiskonnale vajaliku otsusega. Positiivsena saab välja tuua, et aastatega on suurenenud kolmandale sektorile annetajate arv ja annetuste summad. Lisaks võiks sponsoreerida enam sporti ja tervise edendamist ja annetada Eesti Kultuurkapitalile.

6.2. Maris Jõgeva tõstatab teema komisjoni ülesandest teostada järelevalvet EKAKi põhimõtete üle.

Pagulastega tegelevad vabaihendused esitasid 2. juuni pöördumise peaministrile, kus väljendati nõrdimust Siseministeeriumi otsuse üle mitte kuulutada välja eelnevalt planeeritud konkurssi varjupaigataotlejatele varajase õigusnõustamise teenuse tagamiseks alates 2015. aasta juulikuust.

Siseminister Hanno Pevkur märgib, et õigusnõustamine on seonduvalt varjupaigataotlejatega vaid üks teemadest ning kogu seda küsimust valmistatakse ministeeriumis komplekselt ette augustikuuks kavandatud ümarlauaks, kuhu kutsutakse osalema kõik vabaihendused ja institutsioonid, kes varjupaigataotlejatega tegelevad. Kuivõrd seda ümarlauda ning sellele

esitatavaid võimalikke lahendusvariante valmistavad ministeeriumis ette needsamad inimesed, kes peaksid hakkama vastama EKAKi ühiskomisjoni juurde moodustatud järelevalve töörühma päringutele seoses õigusnõustamise osas lõppeva lepinguga, siis tuleks nende teenistujate töökoormuse seisukohalt praegu vältida nendele täiendavate töökohustuste panemist. Augustikuus toimuvale ümarlauale on aga ka EMSLi esindaja kindlasti oodatud.

Otsus:

1. Võtta Maris Jõgeva poolt tõstatatud tähelepanek ja siseminister Hanno Pevkuri selgitus teadmiseks. EKAKi ühiskomisjoni juurde moodustatud järelevalve töörühmal koostöös Siseministeeriumi nõunike Aveli Ainsalu ja Ursula Pensaga on võimalik Siseministeeriumis augustikuus toimuva pagulaspoliitika kujundamiseks kokkukutsutava ümarlaua ettevalmistamise raames teha omapoolseid soovitusi kaasamise hea tava rakendamiseks.

allkirjastatud digitaalselt

Hanno Pevkur
koosoleku juhataja